

Syllabus

Klassieke talen

Voor de centrale examens
in de tweede fase havo/vwo

Hans Terra

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van de Cevo.

Samenstelling syllabus klassieke talen:
Hans Terra

Coördinatie syllabi:
Jetty Pohlmann-Nepveu

Foto omslag:
Marco Vellinga

Uitgave:
Cevo en Cito
juni 1998

Besteladres:
Cito
Sectie Verkoop
Postbus 1034
6801 MG Arnhem
Telefoon: (026) 352 15 90
Fax: (026) 352 11 35
E-mail: verkoop@cito.nl

Art.nr. 56983

© Cito Arnhem 1998. Auteursrecht voorbehouden.
Niets uit dit werk mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Cito worden openbaar gemaakt en/of verveelvoudigd door middel van druk, fotokopie/reprografie, scanning, computersoftware of andere elektronische verveelvoudiging of openbaarmaking, microfilm, geluidskopie, film- of videokopie of op welke wijze dan ook.

Voorwoord

De Vernieuwde Tweede Fase van havo en vwo betekent een ingrijpende verandering op alle gebieden van het onderwijs. Pedagogisch, didactisch, vakinhoudelijk en organisatorisch verandert er veel. Dit leidt ook tot veranderingen in de examinering. Het schoolexamen wordt vervangen door het examendossier, in het centraal examen vinden inhoudelijke veranderingen plaats.

Deze syllabus beoogt u de benodigde informatie te geven over de veranderingen in de centrale examens.

In de centrale examens zijn de veranderingen tweërlei:

- De vakinhouden in de nieuwe examenprogramma's en dus in de nieuwe examens zijn veranderd. Soms zijn de inhoudelijke veranderingen groot zoals bij wiskunde vwo B, soms minder ingrijpend zoals bij de klassieke talen. Alle vakken nemen op deze schaal van veel naar weinig inhoudelijke veranderingen hun eigen positie in.
- De nieuwe examenprogramma's zijn sterker dan voorheen gericht op vaardigheden. Voor een deel kunnen deze vaardigheden het best geëxamineerd worden in het schoolexamen. In de centrale examens zullen vaardigheidsvragen voorzover dat in een schriftelijk examen kan ook een plaats gaan innemen.

De syllabus moet u een goed beeld geven van de richting waarin de examens zich zullen ontwikkelen.

Ik hoop dat deze syllabus u voldoende informatie verschaft om uw leerlingen op een adequate wijze te kunnen voorbereiden op de nieuwe examens.

Ik dank een ieder die meegewerkt heeft aan de totstandkoming van deze informatie over de toekomstige centrale examens havo en vwo.

De voorzitter van de Cevo
drs. J. Bouwsma

Inhoud

Voorwoord

1	Inleiding	7
2	De klassieke talen in de tweede fase	9
2.1	De plaats van de klassieke talen	9
2.2	De belangrijkste veranderingen in het examenprogramma klassieke talen	9
3	Het centrale examen klassieke talen	11
3.1	Veranderingen in het centrale examen	11
3.2	De eindtermen	12
4	Toetsspecificaties	15
4.1	Toetsmatrijs	15
4.2	Vakinhoudelijke categorieën	15
4.3	Gedragscategorieën	15
5	De vorm van het centrale examen klassieke talen	17
5.1	De twee hoofdonderdelen van het centrale examen	17
5.2	Tijdsduur en hulpmiddel	18
5.3	Normering	18
6	Invoering	19

1 Inleiding

Deze syllabus geeft een beeld van de veranderingen in de centrale examens. In de nieuwe programma's voor de tweede fase ligt een groter accent dan in het verleden op de ontwikkeling van vaardigheden. Toetsing van vaardigheden geschiedt in het schoolexamen via de invoering van het examendossier, maar zal ook plaatsvinden in de centrale examens. De omstandigheden waarin de centrale examens in ieder geval voorlopig nog worden afgenomen (schriftelijk, alle kandidaten tegelijk) zijn beperkend voor de mate waarin vaardigheden kunnen worden getoetst. Op basis van de nieuwe examenprogramma's worden reeds in gang gezette ontwikkelingen geïntensiveerd.

Na een globaal overzicht van de veranderingen in de centrale examens in hoofdstuk 2, worden deze veranderingen in hoofdstuk 3 verder uitgewerkt. Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van de samenstelling van de examens met betrekking tot vakinhoud en gedragscategorieën (reproductie, identificatie en productie). Hoofdstuk 5 gaat in op enkele vormaspecten van de examens en de normering.

In het jaar 2001 worden de eerste eerste vwo-examens volgens de vernieuwde tweede fase afgenomen. Vanaf dat jaar is er een overgangperiode waarin sommige scholen examens doen volgens de nieuwe programma's en andere scholen nog volgens de huidige programma's. In hoofdstuk 6 is aangegeven hoe de examens in deze overgangperiode zullen zijn samengesteld.

Omdat de veranderingen in de centrale examens voor de klassieke talen weinig ingrijpend zijn, zijn in deze syllabus geen voorbeeldexamens en geen voorbeelden van vragen opgenomen.

	havo	vwo	extra voor gymnasium
Gemeenschappelijk deel	<ul style="list-style-type: none"> • Nederlands • Engels Tweede moderne vreemde taal 1 Algemene natuurwetenschappen Geschiedenis en maatschappijleer (combinatievak)	<ul style="list-style-type: none"> • Nederlands • Engels Duits 1 Frans 1 Algemene natuurwetenschappen Geschiedenis en maatschappijleer (combinatievak)	<ul style="list-style-type: none"> • Klassieke taal Klassieke culturele vorming (i.p.v. CKV-1)
	Culturele en kunstzinnige vorming 1	Culturele en kunstzinnige vorming 1	
	Lichamelijke opvoeding 1	Lichamelijke opvoeding 1	
Profieldelen			
Cultuur en Maatschappij	<ul style="list-style-type: none"> • Derde vreemde taal 1, 2 of tweede vreemde taal aangevuld met deelvak 2 • Economie 1 Wiskunde A 1 • Geschiedenis en staatsinrichting • Culturele en kunstzinnige vorming 2 Culturele en kunstzinnige vorming 3 	<ul style="list-style-type: none"> • Duits 2 of Frans 2 of vierde vreemde taal • Extra vreemde taal of filosofie • Wiskunde A 1 • Geschiedenis en staatsinrichting • Culturele en kunstzinnige vorming 2 Culturele en kunstzinnige vorming 3 	
Economie en Maatschappij	<ul style="list-style-type: none"> • Economie 1, 2 • Wiskunde A 1, 2 • Geschiedenis en staatsinrichting • Aardrijkskunde 	<ul style="list-style-type: none"> • Economie 1, 2 • Wiskunde A 1, 2 • Geschiedenis en staatsinrichting • Aardrijkskunde 	
Natuur en Gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> • Wiskunde B 1 • Natuurkunde 1 • Scheikunde • Biologie 	<ul style="list-style-type: none"> • Wiskunde B 1 • Natuurkunde 1 • Scheikunde 1 • Biologie 1, 2 	
Natuur en Techniek	<ul style="list-style-type: none"> • Wiskunde B 1, 2 • Natuurkunde 1, 2 • Scheikunde 	<ul style="list-style-type: none"> • Wiskunde B 1, 2 • Natuurkunde 1, 2 • Scheikunde 1, 2 	
Vrij deel			
	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappijleer • Management en organisatie • Filosofie 	<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappijleer • Management en organisatie • Economie 1 	

- De vakken met een centraal examen zijn voorzien van een •.
- Van het vrije deel zijn in dit schema alleen de vakken opgenomen die wel een centraal examen hebben, maar niet voorkomen in een profieldeel.
- Voor geschiedenis en maatschappijleer in het gemeenschappelijke deel en voor vakken in het profiel cultuur en maatschappij geldt de eerste jaren een overgangsregeling die niet in het schema is weergegeven.

2 De klassieke talen in de tweede fase

2.1 De plaats van de klassieke talen

Het schema hiernaast geeft weer welke plaats de Klassieke Talen in de tweede fase innemen. Op een gymnasium of een gymnasiale afdeling volgt een leerling één klassieke taal (Grieks of Latijn) in het gemeenschappelijke deel, met een extra studielast, verdeeld over drie jaar. Hij of zij volgt daarbij verplicht Klassieke culturele vorming (KCV) in het gemeenschappelijke deel, waarbij culturele en kunstzinnige vorming (CKV) -1 vervalt. Een tweede klassieke taal kan worden gekozen in het profiel Cultuur en Maatschappij of in het vrije deel. Wanneer een atheneum-leerling één klassieke taal (Grieks of Latijn) kiest, volgt hij of zij die in het profieldeel Cultuur en Maatschappij of in het vrije deel. Het vak KCV is dan eveneens verplicht, in het vrije deel. Wanneer een atheneum-leerling twee klassieke talen kiest, volgt hij of zij één taal in het profiel Cultuur en Maatschappij en de andere taal in het vrije deel. Ook in dit geval is KCV een verplicht vak in het vrije deel.

2.2 De belangrijkste veranderingen in het examenprogramma klassieke talen

De grootste verandering ten opzichte van het bestaande examenprogramma betreft de invoering van drie nieuwe domeinen, naast de vertrouwde domeinen taalreflexie (domein A), tekstreflexie (domein B) en cultuurreflexie (domein C). Deze drie nieuwe domeinen zijn: zelfstandige oordeelsvorming (domein D), oriëntatie op studie en beroep (domein E) en informatievaardigheden (domein F).

De domeinen A, B en C gelden zowel voor het centrale examen als voor het schoolexamen. De domeinen D, E en F worden alleen in het schoolexamen aan de orde gesteld; het centrale examen beperkt zich tot de domeinen A, B en C.

De veranderingen die optreden binnen de drie domeinen A, B en C worden besproken in hoofdstuk 3.

Het aantal in het Grieks/Latijn te lezen pagina's wordt terug gebracht van 25 naar 20 pagina's OCT (Oxford Classical Texts) als voorbereiding op het centrale examen; deze pagina's worden centraal voorgeschreven. Het aantal in het Grieks/Latijn te lezen pagina's voor het schoolexamen wordt teruggebracht van 45 naar 30 pagina's OCT, ter keuze van de school, binnen bepaalde restricties ten aanzien van het genre en de auteur.

Er worden meer teksten in vertaling gelezen dan thans gebruikelijk is: maximaal 50 pagina's voor het centrale examen (centraal voorgeschreven) en tenminste 45 pagina's voor het schoolexamen (naar keuze van de school). Zogenaamde secundaire teksten worden niet meer centraal voorgeschreven.

In het centrale examen krijgt een thematische benadering van de lectuurkeuze meer gewicht.

De behandeling van de receptie vindt plaats in het kader van het schoolexamen; dit laatste impliceert overigens niet dat er op het centrale examen geen teksten uit latere tijden zullen worden voorgelegd.

3 Het centrale examen klassieke talen

3.1 Veranderingen in het centrale examen

Thematische invalshoek

De meest in het oog lopende verandering is de keuze van het leatuurpensum voor het CE vanuit een thematische invalshoek. De afgelopen jaren is hier al een aanzet toe gegeven door de tekstkeuze binnen kaders te plaatsen als „Het Geluk” (Plato, 1998) of „Ontmoetingen” (Homerus 1996). De ontwikkeling die op dit punt in gang is gezet, wordt geïntensiveerd. Niet alleen de in het Grieks/Latijn te lezen teksten zullen worden geselecteerd vanuit deze thematische invalshoek, datzelfde geldt voor de in vertaling te lezen teksten en de secundaire literatuur. Een en ander zal zijn weerslag hebben op de inhoud van het CE: de keuze van de teksten en de onderwerpen van de bevraging zullen een weerspiegeling zijn van de thematische benadering. Daarbij moet een voorbehoud gemaakt worden met betrekking tot de te vertalen tekst; in sommige gevallen kan een thematische invalshoek tot ongewenste beperkingen leiden bij de keuze van de te vertalen tekst. In dat geval kan de Cevo beslissen een tekst ter vertaling voor te leggen, die niet zo'n sterke band vertoont met de thematiek.

Pensum

Een andere verandering is dat bij het Latijn het pensum afkomstig kan zijn uit het werk van twee auteurs. Ook op dit punt is al enige ervaring opgedaan met de keuze voor Sallustius en Cicero binnen één pensum (Latijn 1998). Wél blijft de vertaalopgave ook in dat geval afkomstig uit het werk van de auteur die als de kernauteur is aangemerkt. Ongewijzigd blijft dat bij het Grieks de in het origineel te lezen teksten afkomstig zijn uit het werk van één kernauteur.

Aantal pagina's in het origineel te lezen tekst

Van belang is verder dat in het nieuwe programma het aantal pagina's in het origineel te lezen Griekse/Latijnse tekst wordt teruggebracht van 25 naar 20 pagina's Oxford Classical Texts. In hoofdstuk 6 vindt u informatie over de consequenties die dit heeft voor het centrale examen in de jaren dat er naast elkaar wordt geëxamineerd volgens het oude en volgens het nieuwe programma.

Het lezen van teksten in vertaling

In het nieuwe programma komt meer nadruk te liggen op het lezen van teksten in vertaling. Het nieuwe programma schrijft voor dat voor het CE een selectie van ten hoogste 50 pagina's van uit het Grieks/Latijn vertaalde teksten wordt bestudeerd, die betrekking hebben op het thema. In het CE zal ook deze verandering gerepresenteerd worden, doordat meer dan thans gebruikelijk is teksten in vertaling worden voorgelegd. Het kan daarbij gaan om een gelezen tekst uit het pensum of om een niet eerder gelezen tekst in vertaling die aansluit bij het pensum. Verder moeten kandidaten vertalingen kritisch kunnen vergelijken met het origineel; vragen van dit type zullen alleen worden gesteld naar aanleiding van een tekst uit het voorgeschreven pensum van in het Grieks/Latijn gelezen teksten.

In hoofdstuk 6 vindt u informatie over de consequenties die het grotere aandeel van teksten in vertaling heeft voor het centrale examen in de jaren dat er naast elkaar wordt geëxamineerd volgens het oude en volgens het nieuwe programma.

Eindtermen

Onder de eindtermen die in de volgende paragraaf worden besproken, komen er enkele voor die ten opzichte van de huidige situatie accent-verschuivingen te zien geven die onder andere samenhangen met de thematische benadering.

Nieuw is eindterm 15, waarin wordt beschreven dat een kandidaat een gegeven stelling moet kunnen verdedigen of bestrijden.

3.2 De eindtermen

In het examenprogramma zijn vijftien eindtermen gedefinieerd, die zijn ingedeeld in de domeinen Taalreflexie (eindterm 1-4), Tekstreflexie (eindterm 5-11) en Cultuurreflexie (eindterm 12-15). Deze eindtermen gelden zowel voor het centrale examen als voor het schoolexamen.

In al deze eindtermen is sprake van teksten. Eindterm 1 heeft betrekking op het vertalen van een niet eerder gelezen Griekse/Latijnse tekst. De eindtermen 2-12 hebben alle betrekking op (vragen over) een gelezen Griekse/Latijnse tekst. Eindterm 13 heeft betrekking op (vragen over) een Griekse/Latijnse tekst in vertaling. Eindterm 14 heeft betrekking op (vragen over) een moderne tekst. Eindterm 15 heeft betrekking op vragen over een gelezen tekst (zonder nadere specificatie).

Eindterm 1: De kandidaat kan met behulp van een woordenboek een Griekse/Latijnse tekst in het Nederlands vertalen.

Ten opzichte van de huidige situatie valt hier geen verandering te signaleren, of het moet het streven zijn naar – waar mogelijk – een thematische samenhang. Over de aard en de omvang van de te vertalen tekst zie hoofdstuk 5.

Eindterm 2: De kandidaat kan in een Griekse/Latijnse tekst tekstelementen aanwijzen die de opbouw en de samenhang van die tekst zichtbaar maken.

Het gaat hierbij om ook thans gebruikelijke vragen naar bijvoorbeeld signaalwoorden die causale of andere samenhangen markeren.

Eindterm 3: De kandidaat kan verschillen en overeenkomsten aangeven en toelichten tussen een vertaling van een Griekse/Latijnse tekst en het origineel.

Dit type vraag komt ook nu wel voor, maar zal in het nieuwe examen meer aandacht krijgen dan thans, gezien de toegenomen aandacht voor het lezen van teksten in vertaling. Daarbij gaat het om inhoudelijke verschillen en overeenkomsten; zie ook eindterm 4.

Eindterm 4: De kandidaat kan kenmerkende verschillen, die samenhangen met verschillen tussen het Griekse/Latijnse en het Nederlandse taalsysteem, aangeven en toelichten aan de hand van een vertaling van een Griekse/Latijnse tekst en het origineel.

Bij dit type vraag gaat het niet om inhoudelijke verschillen en overeenkomsten (eindterm 3), maar om verschillen en overeenkomsten die samenhangen met de verschillen in het taalsysteem. Te denken valt aan vragen naar het gebruik van partikels, tijdgebruik, modusgebruik, het gebruik van het predicatieve participium etc. Grammaticale vragen, die thans incidenteel gesteld worden, zullen in de toekomst aan belang winnen.

Eindterm 5: De kandidaat kan tekstbegripvragen beantwoorden over een Griekse/Latijnse tekst. Hier treedt geen verandering op in vergelijking met de huidige situatie. Een groot deel van de vragen zal zoals gebruikelijk betrekking hebben op deze eindterm. Over de aard, het aantal en de vorm van de vragen in het algemeen zie verder hoofdstuk 4 en 5.

Eindterm 6: De kandidaat kan kernbegrippen in een Griekse/Latijnse tekst benoemen en toelichten. Het gaat hierbij om begrippen die tot de kern van de betekenis van de voorgelegde tekst behoren, c.q. een rol spelen in de thematiek die in de opsomming van de verplichte leerstof is omschreven.

Vragen van dit type zijn ook thans gebruikelijk. In de toekomst zal het belang ervan toenemen, gezien de thematische benadering.

Eindterm 7: De kandidaat kan een parafrase geven van een passage uit een Griekse/Latijnse tekst.

Dit type vragen wordt ook nu wel gesteld, maar met mate, gezien het vaak reproductieve karakter ervan.

Eindterm 8: De kandidaat kan de essentie van een Griekse/Latijnse tekst weergeven.

Gezien het globale karakter ervan is dit type vraag thans niet gebruikelijk. In de toekomst zullen wat vaker vragen van dit type gesteld kunnen worden, bij voorkeur over niet al te omvangrijke passages.

Eindterm 9: De kandidaat kan karakteristieke opvattingen van een auteur in een Griekse/Latijnse tekst herkennen en toelichten.

Dergelijke vragen zijn ook op dit moment gebruikelijk, wanneer het genre of de kernauteur daar aanleiding toe geven. Vragen over de opvattingen van Plato of Seneca laten zich gemakkelijker stellen dan vragen over de ideeën van Homerus.

Eindterm 10: De kandidaat kan inhoud, vorm en opbouw van een Griekse/Latijnse tekst in verband brengen met de communicatieve situatie waarin de tekst is ontstaan; en kan kenmerken van de tekstsoort (verhalend, betogend, persuasief e.d.) en het genre (tragedie, epische poëzie, filosofisch proza, historisch proza, redevoering, dialoog e.d.) herkennen en toelichten.

Dit soort vragen wordt al op bescheiden schaal gesteld, wanneer het genre of de kernauteur daar aanleiding toe geven. Bijvoorbeeld vragen naar kenmerken van de orale traditie (Homerus), brongebruik (historisch proza), het beoogde publiek (retorisch proza) etc.

Eindterm 11: De kandidaat kan een beargumenteerde opvatting formuleren over de relatie tussen vorm, opbouw en inhoud van een Griekse/Latijnse tekst.

Terwijl het bij eindterm 10 om het verband tussen de tekst en de communicatieve situatie gaat, gaat het bij eindterm 11 om aspecten binnen de tekst zelf. Te denken valt aan een vraag over de opbouw van een betoog in relatie tot de gebruikte argumenten. De mogelijkheid tot bevraging van deze eindterm hangt in grote mate af van het genre, de kernauteur en het leatuurpensum.

Eindterm 12: De kandidaat kan beargumenteerde uitspraken doen over tijd- en cultuurgebonden aspecten van een Griekse/Latijnse tekst.

Ook met dit type vraag is al enige ervaring opgedaan. Een vraag bijvoorbeeld naar de betekenis van de Aeneis binnen het Augusteïsch reveil kan gerangschikt worden onder deze eindterm. De grens met eindterm 10 is hier soms moeilijk te trekken.

Eindterm 13: De kandidaat kan de inhoud van vertaalde Griekse/Latijnse teksten die inhoudelijk verwant zijn met de thematiek van het pensum vergelijken met teksten uit het pensum en een beargumenteerde toelichting geven op overeenkomsten en verschillen.

Ook dit type vraag wordt al gesteld, maar het belang ervan zal toenemen, gezien het grotere aantal in vertaling te lezen teksten en de thematische benadering.

Eindterm 14: De kandidaat kan vorm en inhoud van een moderne tekst die inhoudelijk verwant is met of aansluiting geeft bij (de thematiek van) het pensum op hoofdpunten kritisch vergelijken met teksten uit het pensum en een beargumenteerde toelichting geven op overeenkomsten en verschillen.

Het gaat hier om teksten en vragen zoals die ook op dit moment al gesteld worden. Het voorleggen van een gedicht, een citaat uit een artikel, een passage uit een roman etc. blijft dus ook na invoering van het nieuwe programma mogelijk. Het feit dat de receptie onderdeel van KCV is geworden betekent niet dat het type teksten, zoals bedoeld in eindterm 14, niet meer op het CE voorgelegd zullen worden.

Eindterm 15: De kandidaat kan – eventueel met behulp van nadere aanwijzingen met betrekking tot omvang en te gebruiken (typen van) argumenten – een gegeven stelling met betrekking tot de inhoud van een gelezen tekst beargumenteerd verdedigen of bestrijden.

Met deze eindterm is in het huidige CE nauwelijks ervaring opgedaan. De Cevo zal de komende jaren op dit punt de nodige terughoudendheid betrachten, totdat er – bij voorbeeld in het kader van het schoolexamen – meer ervaring met de toetsing van deze eindterm is opgedaan.

4 Toetsspecificaties

4.1 Toetsmatrijs

Een instrument om de samenstelling van een examen inzichtelijk te maken, is de toetsmatrijs. Een toetsmatrijs is een tabel waarin binnen bepaalde marges is aangegeven hoeveel procent van de punten behaald kunnen worden in een bepaalde categorie. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen vakinhoudelijke categorieën en gedragscategorieën. Voorbeelden van vakinhoudelijke categorieën bij de klassieke talen zijn betekenissen van woorden, woordgroepen en zinnen, hoofdgedachten, relaties tussen betekeniselementen, de structuur van een tekst, taalkundige verschijnselen, stijlmiddelen, historische achtergronden, verbanden met ideeën en ontwikkelingen in latere tijden etc. Bij de gedragscategorieën gaat het om reproductie, identificatie en productie.

4.2 Vakinhoudelijke categorieën

Bij de klassieke talen wordt niet gewerkt met gespecificeerde toetsmatrijzen met daarbij vermelde percentages scorepunten. De aard van de wisselende onderwerpen brengt met zich mee dat een dergelijke aanpak niet praktisch is. Wel wordt er vanzelfsprekend naar gestreefd dat het examen een evenwichtige spreiding vertoont over de vakinhouden. Daarbij gaat het om spreiding over de in het origineel gelezen teksten, de in vertaling gelezen teksten of teksten in vertaling die daarbij nauw aansluiten, teksten uit de oudheid en teksten uit latere perioden. Naast een spreiding over de teksten wordt ernaar gestreefd de vragen en opdrachten te spreiden over de in hoofdstuk 3 genoemde eindtermen.

Kort samengevat gaat het om de volgende zaken:

- De functie/betekenis van woorden, woordgroepen, tekstelementen of zinnen binnen de context; daarbij wordt in een aantal gevallen uitdrukkelijk een beroep gedaan op de kennis van de taal van het origineel.
- De inhoud van de tekst: opbouw, redeneer- en argumentatiewijzen.
- De vormaspecten van de tekst: opbouw, stilistische middelen, stijlkenmerken en narratologische middelen.
- De achtergronden van de tekst: karakteristieke opvattingen van de auteur, de communicatieve situatie, kenmerken van de tekstsoort en het genre, cultuur- en tijdgebonden aspecten, verbanden met gedachten in latere tijden.

4.3 Gedragscategorieën

Ook ten aanzien van de gedragscategorieën is bij de klassieke talen geen sprake van een gespecificeerde toetsmatrijs. Bij de constructie van de examens worden de volgende, door de Cevo geformuleerde, uitgangspunten gehanteerd:

- Er wordt naar gestreefd dat het merendeel van de vragen een productief karakter heeft. De vertaalopdracht doet, gezien de aard ervan, een beroep op productieve vaardigheden.
- Een deel van de vragen valt in de categorie van de identificatievragen.
- Een klein deel van de vragen kan een reproductief karakter vertonen; ook deze vragen worden bij voorkeur gesteld naar aanleiding van een voorgelegde tekst.

5 De vorm van het centrale examen klassieke talen

5.1 De twee hoofdonderdelen van het centrale examen

Op het punt van de verdeling van het centrale examen in vertaalopdracht en vragendeel wordt de huidige situatie gecontinueerd. Beide onderdelen blijven elk voor de helft het cijfer bepalen, doordat het aantal scorepunten voor elk van beide onderdelen gelijk blijft. Het centrale examen zal blijven bestaan uit:

- Vragen over of naar aanleiding van (een) in het origineel gelezen tekst(en), afkomstig uit het in de stofomschrijving – die in Uitleg wordt gepubliceerd – beschreven leatuurpensum; alsmede vragen die betrekking hebben op de eveneens in Uitleg omschreven leerstof, inclusief de in vertaling gelezen teksten. Wanneer het genre/de kernauteur dat mogelijk maakt, kunnen er ook vragen worden gesteld over op het examen voorgelegd beeldmateriaal.
- De opdracht tot het vertalen van een Griekse/Latijnse tekst die niet tot het verplichte leatuurpensum behoort, maar die naar aard, thematiek en moeilijkheidsgraad daar zoveel mogelijk bij aansluit.

De teksten waarover vragen worden gesteld:

- Een of meer teksten afkomstig uit het in het Grieks/Latijn gelezen leatuurpensum. Hierover worden relatief de meeste vragen gesteld; van deze teksten wordt geen vertaling gevraagd.
- Een of meer teksten afkomstig uit het in vertaling gelezen pensum. Gezien het grotere gewicht dat in het nieuwe programma aan het lezen van teksten in vertaling wordt gegeven, zal in vergelijking met de huidige situatie het aantal vragen op dit punt toenemen.
- Een of meer niet tot het pensum behorende, uit het Grieks/Latijn vertaalde teksten die inhoudelijk verwant zijn met de thematiek van het pensum. Gezien het grotere gewicht dat in het nieuwe programma aan het lezen van teksten in vertaling wordt gegeven, zal in vergelijking met de huidige situatie het aantal vragen op dit punt toenemen.
- Een of meer niet tot het pensum behorende teksten uit latere perioden, die inhoudelijk raakvlakken hebben met de thematiek van het pensum.

Het aantal vragen en de vraagvorm

Het aantal vragen varieert tussen de 18 en de 26, waarbij ernaar wordt gestreefd dat de beantwoording van de vragen niet meer dan de helft van de totale zittingsduur van het examen zal vergen. Het examen bestaat hoofdzakelijk uit open vragen, zeker in die gevallen waarin het zelfstandig kunnen opzetten van een redenering en het formuleren daarvan een toetsdoel is. Incidenteel kunnen één of meer vragen in meerkeuzevorm worden gesteld. Er wordt gekozen voor de gesloten vraagvorm wanneer het aantal antwoordmogelijkheden zo groot is dat het wenselijk wordt gevonden dit aantal in te perken door de meerkeuzevorm te hanteren. Er worden één of meer (gestructureerde) essayvragen gesteld met een restrictie te aanzien van het gebruik van het aantal woorden.

De vertaalopgave

Hier is slechts een kleine verandering ten opzichte van de huidige situatie te signaleren, die samenhangt met de thematische benadering. De ter vertaling voorgelegde tekst is afkomstig uit het werk van de kernauteur van het desbetreffende jaar en sluit naar aard en moeilijkheidsgraad zoveel mogelijk aan bij het verplichte leatuurpensum. Ten aanzien van de thematiek moet een voorbehoud gemaakt worden: wanneer de thematische invalshoek tot ongewenste beperkingen zou leiden bij de tekstkeuze, kan de Cevo beslissen een tekst ter vertaling voor te leggen, die niet zo'n sterke band vertoont met de thematiek.

Verder blijft de situatie zoals hij was:

- De te vertalen tekst wordt voorzien van een inleiding en wordt, indien dat wenselijk is, voorafgegaan door of ingebed in een vertaalde passage.
- De te vertalen tekst vormt bij voorkeur een aaneengesloten geheel.
- De te vertalen tekst wordt geannoteerd. De minimum-taalkennis zoals vastgelegd en gepubliceerd door de vaksecties Grieks en Latijn van de Cevo, alsmede de taalkundige en stilistische kenmerken van de kernauteur die in de stofomschrijving vermeld zijn, worden bekend verondersteld.

- De omvang van de te vertalen tekst is zodanig dat de vertaling de helft van de totaal beschikbare zittingsduur vergt.
- Het aantal woorden van de te vertalen tekst bedraagt – exclusief eventueel voorvertaalde woorden – ongeveer 110 woorden, met een minimum van 95 en een maximum van 130.

5.2 Tijdsduur en hulpmiddel

Het centrale examen wordt afgenomen in een zitting van 3 uur. Het gebruik van een beknopt schoolwoordenboek is toegestaan.

5.3 Normering

Het beoordelingsproces van de examenwerken van de leerlingen bestaat uit twee afzonderlijke stappen. De eerste bestaat uit het beoordelen van de leerlingantwoorden en het toekennen van scorepunten aan het examenwerk. De tweede stap heeft betrekking op het omzetten van de score in een cijfer. De normering heeft uitsluitend betrekking op deze tweede stap.

Het toekennen van scorepunten aan het examenwerk van de leerling vindt plaats door de eerste en tweede corrector. Het normeren van de examens is de taak van de Cevo. Door de grens tussen voldoende en onvoldoende formeel vast te stellen en door de formule te kiezen waarmee de scores omgerekend kunnen worden in cijfers, worden de examens door de Cevo genormeerd en kunnen alle scholen de scores van hun leerlingen op een zelfde wijze omzetten in een cijfer.

De normeringsprocedures voor de nieuwe examens zullen in principe niet veranderen ten opzichte van de nu gehanteerde procedures.

6 Invoering

De vernieuwingen in de tweede fase zullen gefaseerd worden ingevoerd. In het jaar 2001 doen de eerste vwo-leerlingen examen volgens het nieuwe examenprogramma. Vanaf 2002 doen de meeste vwo-leerlingen examen volgens het nieuwe programma. Alleen de Vavo-scholen en de staatsexamens volgen nog wat langer het oude programma. Een en ander zou impliceren dat er gedurende een aantal jaren examens zouden moeten worden gemaakt volgens het oude en volgens het nieuwe programma. Het oude en het nieuwe programma vertonen voor de klassieke talen echter zoveel overeenkomst dat besloten is om geen aparte examens oude en nieuwe stijl af te nemen. Om dit mogelijk te maken, zijn met ingang van het examen 2001 de volgende maatregelen genomen:

- De 20 voorgeschreven in het Grieks/Latijn te lezen pagina's in het nieuwe programma gelden ook voor het oude programma.
- De resterende 5 voorgeschreven in het Grieks/Latijn te lezen pagina's in het oude programma worden niet bij de centrale examinering betrokken. Hierover zal expliciet mededeling worden gedaan in de in Uitleg gepubliceerde stofomschrijving van het desbetreffende jaar en in de algemene mededelingen over de examens in Uitleg.
- De maximaal 50 voorgeschreven in vertaling te lezen pagina's in het nieuwe programma gelden ook voor het oude programma.